

Framtidens Programvarusystem

- Klassiska utsagor
- Framtida tekniker
  - € Kvantmekanik: kvantdatorn
  - € Nanometerteknik:
    - Nanoelektronik
    - Molekylär Nanoteknik
  - € Amorf beräkningsteknik
- Framtida programvarusystem
  - € Allmänt scenario
  - € Försvars- o_ insatssystem

ILBRA, SESAM 00-10-18

1

Klassiska utsagor (1)

”This telephone has too many shortcomings to be seriously considered as a means of communication. The device is inherently of no value to us”.

Western Union, 1876

”Heavier-than-air flying machines are impossible”

Lord Kelvin, Royal Society, 1895

”The wireless music box has no imaginable commercial value. Who would pay for a message sent to nobody in particular”

D Sarnoff's associates, 1920s

ILBRA, SESAM 00-10-18

2

Klassiska utsagor (2)

”I think there is a world market for maybe five computers”
T Watson, Chairman IBM, 1943

”Where a calculator on the ENIAC is equipped with 18 000 vacuum tubes and weighs 30 tons, it is possible that the computer of the future may have only 1 000 vacuum tubes and weigh only 1.5 tons”
Popular Mechanics, 1949

Klassiska utsagor (3)

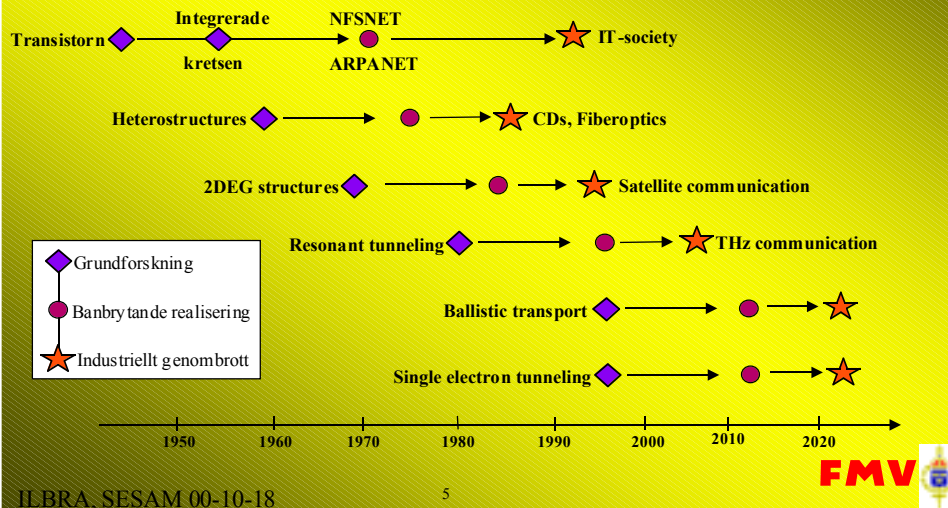
”Data processing is a fad that won't last out the year”
Editor for Prentice Hall, 1957

”Aldrig någonsin kan en elektronisk räknemaskin ersätta Facits högkvalitativa mekaniska räknemaskiner”
Utvecklingschef på Facit, 1967

”640 K of memory ought to be enough for anybody”
Bill Gates, 1981

”Internet är en fluga som kanske blåser förbi”
I Uusmann, 1996

Strategisk betydelsefulla genombrott ur grundläggande fysik

Framtida tekniker: Kvantdatorm (1)

•Vad

- Representationi kvantbitar: sannolikheten att en kvantmekanisk enhet befinner sig på visst ställe.
- Överlagring av flera tillstånd samtidigt.
- Beräkningsresultat genom mätning (fixering till visst tillstånd).

•Möjligheter

- Enorm beräkningskraft (faktor 10^{19} vid 64 kvantbitar)
- Supersnabba simuleringar/beräkningar/sökningar
- Extrem miniaturisering (långt utöver nano- o halvledarteknik)

Framtida tekniker: Kvantdatorn (2)

•Svårigheter

- Begreppsmässigt: ett paradigmskifte.
- Störkänslighet: kvanttillstånd förstörs av oavsiktliga mätningar o växelverkan med omgivningen.
- Begränsningar i hur en kvantdator kan byggas.
- Komplexa system med
  - € enorma mängder beräkningsresultat
  - € behov av stora lagringutrymmen.
- Uppskalning: att realisera en dator med tillräckligt många bitar.
- Kostsam i konstruktion och drift.

Framtida tekniker: Kvantdatorn (3)

•Tillämpningar

- Brett spektrum från maskin- till programvara:
Transistorer, lasrar, väderprognoser, bildbehandling, simuleringar ...
- Specialtillämpningar:
  - € Kryptering via kvantparallella beräkningar
(lätt avslöja obehöriga försök att tappa av information).
  - € Dekryptering av koder dagens datorer ej klarar.
  - € Supersnabba sökningar över stora volymer

Framtida tekniker: Kvantdatorn (4)

•Var idag

- Kvantalgoritmer: finns för faktoriseringar, sökningar, nyckelkryptering m m.
- Kvantbit: har realiserats vid ngn 1/100-dels grad över absoluta nollpunkten ($-273,16^\circ$).
- Kvantdatorer: klarar idag 100/10 logiska operationer på 2 resp 7 kvantbitar.
- Brus- & skalproblem: vid > 100 kvantbitar.
- Kvantinfo-konferens: Rochester Univ, USA, 2001-06-10--16 (1:a internationella konferensen).

Framtida tekniker: Kvantdatorn (5)

•När användbar

- Antal bitar fördubblas per 1-4 år.
- 10 bitars dator för specialtillämpning: 2 år
generella ... : 10 år
- 100 bitars dator om 10-100 år
- Faktorisering möjlig av tal $< 10^{999}$: $>20-30$ år

Framtida tekniker: Kvantdatorn (6)

•Konsekvenser för programvarusystem

Ny revolutionerande grundteknik ➔

- Personal: Kompetensutveckling: helt nya tankebanor
- Process: Extremt höga krav Q-styrn/-säkr (av verktyg).
Autom. kodgenerering, resultatutvärdering
ProgramUtvMetodik ➔ Genereringsteknik
- Produktions-
miljö: Ny typ av stödverktyg
- Produkt: Bemästra nya problem (störn av kvant//, indeterm)
Nya språk, primitiver, abstraktioner.
Nya Lösningstrategier o -algoritmer.
Proaktiva system snarare än reaktiva

Framtida tekniker: Nanometerteknik (1)

•Vad

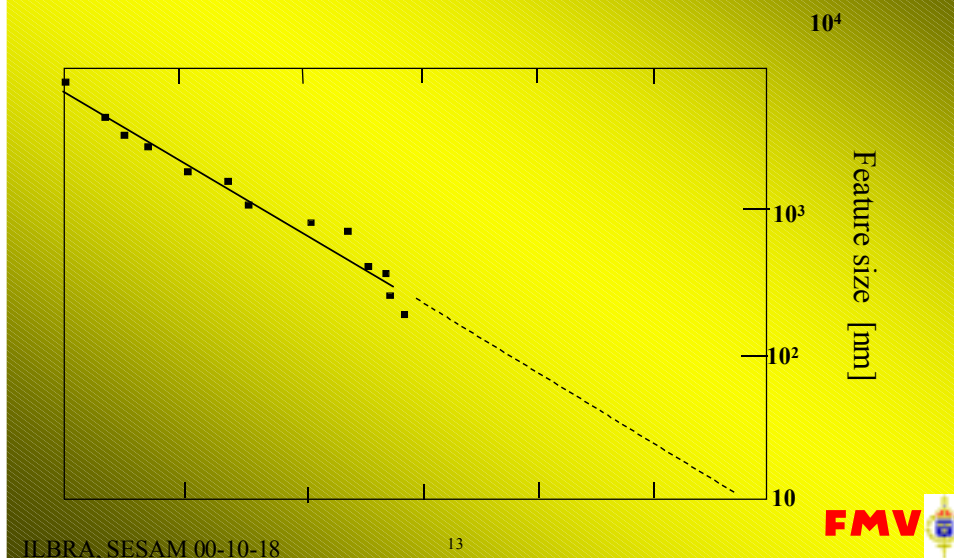
- Sammanfattande begrepp för tekniker, som möjliggör hantering av enheter ned på nanometer nivå (1-100 nm).

•Möjligheter

- Effektiv bit-sättning (ström: > elektron, där dagens: 10^4 - 10^7)
- Inga kylbehov (-''-)
- Inget läckage till grannledning
- Ökad beräkningskraft
- Miniatyriseringar utöver mikroteknikens möjligheter

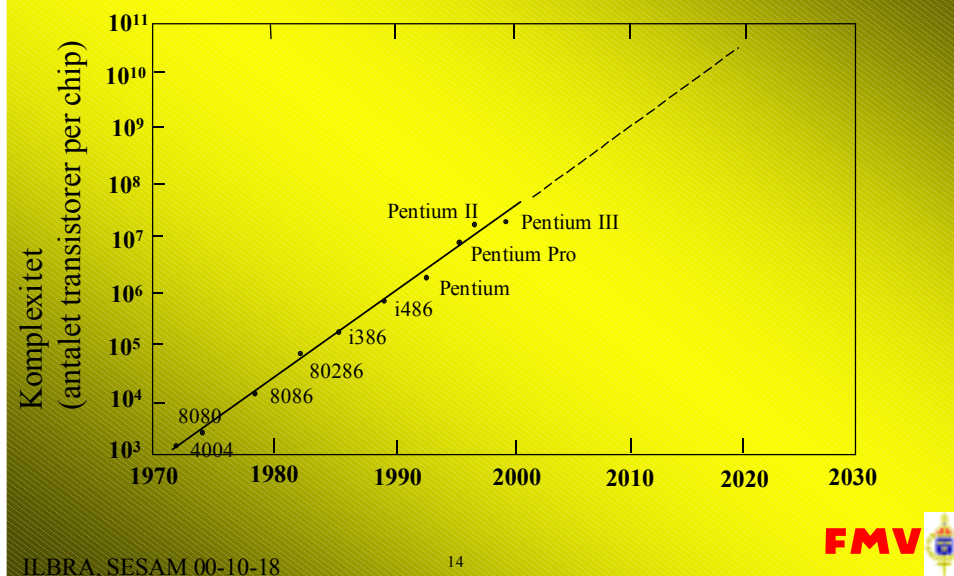
Framtida tekniker: Nanoelektronik (1)

Miniatyrisering - var går gränsen?

Moore's första lag

Antalet transistorer/chip dubblas var 18:e månad

Framtida tekniker: Molekylär Nanoteknik (1)

•Vad

- Teknik på lägsta materialnivå (atomer o molekyler) baserad på kemi, mol.biologi, fysik, mekanik, datorteknik för konstruktion och styrning av:
- System av molekylära maskiner o robotar.

•Möjligheter

- Konstruktion från materiens mest fundamentala byggstenar (till lägre kostnad än traditionell tillverkning).
- Ökad beräkningskraft (en faktor 10^3 - 10^5).
- Simuleringar/beräkningar långt snabbare än realtid ?
- Miniatyriseringar utöver dagens halvledarteknik.

Framtida tekniker: Mol. Nanoteknik (2)

•Svårigheter

- Exakt positionering ➔ Molekylära robotar.
av atom o molekul.
- Termiska störningar ➔ Kylning, styva material (?)
- Höga tillverknings- ➔ Självkopierande systemdelar,
kostnader. ➔ Systemsäkerhetsregler.
- Komplexa system

•Tillämpningar

- Ett brett spektrum:
Medicin, rymdteknik, miljö, materialvetenskap,
datorteknik.

Framtida tekniker: Mol. Nanoteknik (3)

- **Var idag** Exempel:
  - Molekylära maskiner: differentialväxel, switch, enkel pump (6K atomer), styranordning (2,6K atomer).

- **När användbar**
  - Beror på tillämpning
  - 20 år (t ex cancerbehandling)

Framtida tekniker: Mol. Nanoteknik (4)

• **Konsekvenser för programvarusystem**

Förfinad grundteknik →

- Personal: Kompetensutveckling: auktorisation
- Process: Mer automatgenerering-färre manuella inslag
- Produk- Fler verktyg bl a för
  - tions- specifiering, modellering,
  - miljö: kodgenerering.
- Produkt: Bemästra nya problem (från ingående grundtekniker)
  - Nya specifikationspråk
  - Specialiserade realiseringspråk
  - Nya arkitekturer, primitiver, abstraktioner
  - Större urval lösningsstrategier o algoritmer.

Framtida tekniker: Amorfa och Cellulära beräkningstekniker (1)

• Vad

–A: Beräkningar utförda lokalt i otaliga, oregelbundet lokaliserade, asynkront kommunicerande och likvärdiga element.

C: Amorfa beräkningar, där logiska kretsar o digital teknik realiserats mha -och i- levande celler.

Framtida tekniker: Amorfa och Cellulära beräkningstekniker (2)

• Möjligheter

–Ny typ av system baserade på den samlade effekten från en ofantlig mängd interagerande element, var o en med egen instans av ett gemensamt program.

–Billiga system ur massproducerade, informations-, beräknings- o kommunikationselement.

–Stor beräkningskraft i o m massiv parallell bearbetning

–A: Simuleringar/beräkningar snabbare än realtid

C: (Cellulär teknik långsammare).

Framtida tekniker: Amorfa och Cellulära beräkningstekniker (3)

• Svårigheter

- Ny typ av system: stora, komplexa, agentbaserade utan direkt mänsklig interaktion.
- Nya arkitekturer o programmeringsmetoder för styrning av amorfa system.
- Hur acceptabla resultat ur otillförlitligt underlag?
- Kunskap både i datorteknik o cellbiologi för realisering av digitala celler.
- Variationer i invärden: Brusmarginaler nödvändiga.
- Beräkningskraft vid cellulär teknik?

Framtida tekniker: Amorfa och Cellulära beräkningstekniker (4)

Tillämpningar

- Integrerade informations- beräknings- o kommunikationspartiklar sprinklade över ytor/inbakade i material
- Biologiska celler anpassade att fungera som sensorer och ställdon.
- Programmerbara transportörer av läkemedel.
- Kemiska fabriker för sammansättning av strukturer på nanometernivå.

Framtida tekniker: Amorfa och Cellulära beräkningstekniker (5)

• **Var idag**

- I nivå med elektronikens barndom under 1900-talet.
- Enkla amorfa system baserade på regler o modeller för evolutionär utveckling.
- Enkla specificeringspråk för komplexa mönster.
- Simulator för verifiering av genetiska digitala kretsar.

• **När användbar**

- 20 år

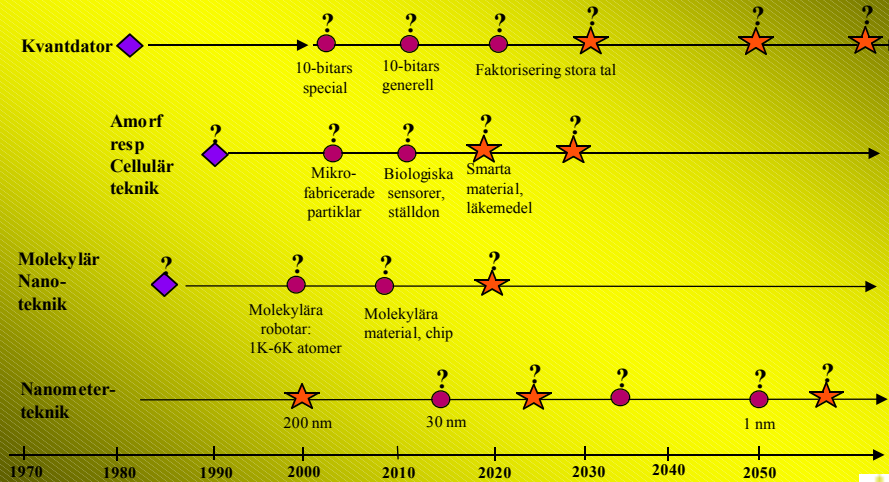
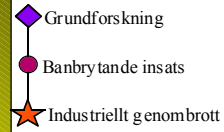
Framtida tekniker: Amorfa o Cellulära b...

• **Konsekvenser för programvarusystem (6)**

Kombination av flera grundtekniker ➔

- Personal: Kompetensutveckling: ny realiserings teknik
- Process: Ny ProgramUtvMetodik
- Produk- Ny typ av stödverktyg
tionsmiljö:
- Produkt: Bemästra nya problem (från ingående grundtekniker)
Nya arkitekturer, språk, primitiver, abstraktioner
Ny typ av infospridning (skvallersystem ...)
Proaktiva system snarare än reaktiva
Övervakande aktör -"- interagerande

Teknikgenombrott ?

ILBRA, SESAM 00-10-18

25

Framtida tekniker: Nanometerteknik (2)

- Svårigheter
- Tillämpningar
- Var idag
- När användbar
- Konsekvenser för programvarusystem

ILBRA, SESAM 00-10-18

26

Programvarusystem i framtida försvars- o insatssystem

Nätverkscentrerade, mobila info- o realtidssystem för kommunikation, ledning och styrning (C⁴ISR) med en decentraliserad beslutsmodell för behörig åtkomst av tillförlitlighetsgraderad info på olika detaljeringsnivå.

Ytterligare egenskaper:

adaptiv (anpassbar till nya situationer) ↔ *deterministisk?*

flexibel (... nya uppgifter) ↔ *okomplicerad?*

öppen (... nya komponenter,
COTS)

⇒ *Tillförlitlighet, IT-säkerhet och Systemsäkerhet.*

Framtida programvarusystem

–**Produkt:** *Arkitektur-beskrivningar av olika typ:*

€ **Nätverks**-arkitektur för kommunikation mellan trådlösa, mobila, stationära nätverk (civila o militära).

€ **Info**-arkitektur Motsägelsefri info anpassad till användarklass.

€ **C²**-arkitektur med operatörsövervakning -ej interaktion- samt
-**lokala realtidfunktioner** i kontinuerlig drift i sensorer,
-**centrala funktioner** för resurskrävande hantering vid beh

€ **Säkerhetsvyer** m a p

-**IT-säkerhet**

-**Systemsäkerhet**

Framtida programvarusystem

–**Produkt:**

Realisering, som bl a uppfyller krav på:

€ Funktionalitet (tillförlitlig funktion o prestanda)

€ IT-säkerhet

€ Tillgänglighet (del av IT-säkerhet)

€ Systemsäkerhet

Olika typer av operativsystem:

€ Mobila, lokala, enkla ute i sensorer

€ Stationära, mer kompletta högre upp i hierarkin.

Framtida programvarusystem

–Produktionsmiljö:

- € Formella specifikationsverktyg o -språk
- € Analys- o bevisverktyg
- € Genererings- o byggverktyg
(innebär bl a återanvändning genom omgenerering)

–Målmiljö:

- € Exekvering snabbare än realtid
(innebär bl a exekveringsverktyg i st f simulatorer)

***Föruts: Korrekt-fullständig-motsägelsefri specificering.
Korrekta (formellt verifierade) verktyg.***

Framtida programvarusystem

–Process:

*Styr-
pro-
cesser:*

- € Proaktiva verksamheter stödjande planering, ledning uppföljning m a p
Projekt-, Kvalitets-, Konfigurationshantering, IT- o Systemsäkerhet
- € Intellektuella insatser koncentrerade på förberedelser snarare än själva genomförandet.

*Produk-
tions-
pro-
cesser:*

- € Evolutionära livscykelmodeller:
korta ledtider, långt driven automatisering m h a
verifierade verktyg, hög processorkraft.
- € Uppgraderingar: via modernisering av verktyg.
- € Immediate Build: från specar o modeller.

Komplexitet förskjuten mot specifikationsfaser o verktyg.

Framtida programvarusystem

–Personal:

Kompetens: Ökad professionalism:

€ Licensiering,
€ Etiska regler

Företag: Ständig förbättring:

€ CMMI etc.

